

LUCEAFĂRUL

Biblioteca Centrală Regională Hunedoara-Deva

SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● ANUL X — Nr. 22 (266) Sîmbătă 3 Iunie 1967 — 8 PAGINI, 1 LEU

săptămîna

Muzeul literaturii

Devenite obiect de admirație de-a lungul timpului, obiectele de artă, edificiile, întregesc cunoștințele noastre despre perioade trecute, despre viața înaintașilor. Reliefe de tot felul înfrind pînă de legătură între eforturile precursorilor spre progres și cultură și aceeași aspirație a celor ce i-au costat...

Un excelent dotat Muzeul al literaturii române ni se oferă pentru accesul, rivalizînd prin bogăția materialului documentar cu instituții de gen similare din alte țări. 12.000 de documente inedite, manuscrise aparținînd unor diferiți autori, o bibliotecă masivă, un mobilier original interesant, aparținînd lui Heilade Rădulescu, îată numai o parte din exponatele capabile a trezi interesul cititorului, pasionat deopotrivă a cunoaște mediul de lucru al lui Delavrancea, sau Voiculescu, pentru a cita numai câteva nume. O perioadă pasionantă a istoriei literaturii noastre, trecînd prin Eliade și Eminescu, este străbătută astfel de acest tinăr complex muzeistic. Te oprești cu stîlă în fața manuscriselor lui Sadoveanu sau Coșbuc. Gîndul se apleacă pentru o clipă spre nopțile de veghe în care s-au născut fermecătoarele pagini din „Hanul Ancuței” sau „Frații Jderi”. Refac cu închipuirea osteneala celui ce ne-a dăruit în versiune românească pe Dante. Instructivă, o preumblare printre exponatele muzeului, îți prilejuiește înțelegerea cu bunuri de preț ale artei noastre, dezvăluind într-un fel procesul intim de elaborare, de naștere. Contactul nemijlocit, vizual, cu ele înseamnă mai mult decît lectura unei cărți de evocare. El se transformă într-un mijloc viu de cunoaștere al valorilor literaturii noastre, al genezei acestora. Prezența unei asemenea muzeu este instrument de cunoaștere dar și de educație patriotică a publicului iubitor de literatură întregesc o perspectivă de ansamblu asupra culturii noastre socialiste, asupra surselor și evoluției acesteia. Preocupările anterioare ale organizatorilor săi ne arată deja în Muzeul literaturii române o instituție de prim ordin în opera de cunoaștere și valorificare a evoluției culturii noastre.

L.

VASILE NICOLESCU

mai spune...

Mai spune o vorbă, două, focului înainte de moarte, ia urna transăfirului din vis și umple-o cu rouă și plimb-o apoi în jurul mormintului pe care-l sapi în arbori, în apă, în piatră, în stele. Mai spune o vorbă, două, calamei cerului de care se sprijină ca-n podul unei case de țară săgețile strămoșilor tăi, și capul de lup prin gara cămină vijile vîstul și noaptea, cu hohote nedreptate de ris sau de plîns. Mai spune o vorbă, două, vetrei nestinse, cenușii curate în care vîscăz oseminte de zei sau de păsări să redească latunecatele mări fără somn, cîmpia cu greci și marile spații din ochii lui Cronos. Mai spune o vorbă, două, acestor sunete stranii,

bătînd cu mazăricea în timpanele visului acestor sunete germinînd pe limba pustiului și-n limburga copilului care adoarme cu capul pe masa plină de daruri. Mai spune o vorbă, două, focului înainte de moarte să mistuie lucrurile pînă devin ele înșile.

nymphéas

Ceremonii de astre, prohoduri florale rotesc făclile prin ceresul albastru al mării; glasul meu înstează bolțile goale, pasul tău trece peste moarte apusul și zorii.

Hesperide cu părul de aur, nymphale, lumini sfîșiate pe gura de rai a sărutului; glasul meu așează-ntr stele portale, pasul tău țese vitralii ca-n ziua-necputului.

Musée de l'Orangerie, decembrie 1966

distinguo

OSCAR WALTER CISEK



„Carnaval,”

Schunn Anna — clasa a V-a, Școala generală din Cristian — Sibiu, regiunea Brașov.

După Francisc Sîratu, între 1930—1940, criticul plastic, ale cărui judecăți de valoare obțineau credul, fără de care critica e o activitate inutilă, era Oscar Walter Cisek. Cronicile lui de atunci, apărute de curînd în volum sub titlul de Eșuri și Cronici Plastice (ed. „Meridiane”, 1967), sînt încă după zeci de ani „mărturie a îmbinării dintre hotărîrea judecării și căldura adevizunii”, cum constată ca prefațator eminentul nostru confrate Ion Biberi.

Cartea de azi a lui Oscar Walter Cisek e însă, deși indispensabilă pentru cunoașterea omului de cultură, numai o prilej de reamintire a interesanței lui personalități. Scriitor bilingv, de origine german, dar român prin educație și cetățenie, Cisek a fost o apariție neobișnuită a intersecției sufletului germanic cu realitățile românești.

În afară de critica deosebit de modernă privind pictura noastră și pe lingă stăruința de a răspîndi peste hotare valorile culturale românești, opera lui de prozator narativ, de la Die Tatarin (Tătăroaica), cu care și obține Premiul Kleist, la Der Strom ohne Ende (Fluviul fără sfîrșit) și Von den Toren (În fața porților), iar de la acestea la marele roman Pirjolu, impunătoare reconstrucție epică a răscolitei transilvănene condusă de Horia, a crescut pe îndeletele din peisajul, din istoria și lumea țării, a cărei cetățenie o avea.

Deși comparat de critica germană cînd cu Knut Hamsun în privința evocării naturii, cînd cu Tolstoi ca aptitudine de a întui numeroase tipologii omenesti, Cisek poate fi cunoscut mai de aproape prin realitățile culturii românești, în atmosfera căreia a trăit. Puterea de a reinsufleți unanima oamenii, animalele și păsările Deltei suplimentează nașteptat de original în Fluviul fără sfîrșit poezia acelororși locuri din Mihail Sadoveanu, după cum cuprinderea maselor țărănești revolute în Pirjolu se află-tura de la sine și fără riscuri de creația lui Liviu Rebreanu. Astfel, scriind chiar în limba germană, el rămîne totuși scriitor român, fiind neîndoialnic că un critic de la noi va cerceta cîndva originalitatea acestui prozator față de Sadoveanu și Rebreanu.

Dealtfel, talentul lui a și primit recunoașterea de mare autoritate. Exceptînd critica hiterlistă, pentru care Cisek, fiindcă înțelesese să se cantoneze în lumea noastră și deci în afara interesului de susținere a nazismului, era un simplu „scriitor român de limbă germană”, Thomas Mann, Hermann Hesse și Ștefan Zweig îl salută chiar de la debut. Tătăroaica era, pentru Thomas Mann, „o foarte frumoasă lucrare solidă” și celebrul romancier își exprima bucuria născută din cunoașterea intimă („Vertrautheit”), dovedită de Cisek, a „mediului exotic (tătăresc), a naturii și umanității lui”, lăudîndu-l fără nici o reținere pentru izbînda sa („sein Gelingen”); Hermann Hesse fusese încîntat de „precizia și curăția limbii, ca și de claritatea”, cu care autorul punea la drum; iar Ștefan Zweig exclamase: „Ein prachvoller Anfang!”

Interesat de diferențe naționale, fie tătărești, fie lipovene, culesse de pe ariile de exotism intern ale țării noastre, autorul unor astfel de narațiuni își declară o componentă etnografică. Din acest punct de vedere, el devine asociabil, ca orientare ca Em. Bucuța, remarcabilul scriitor al Legăturii Roșii, al Fugii lui Șefki, al Măicii Domnului de la Mare și al Caprei Negre.

Pe de altă parte, situația lui literară duce gîndul la constituirea unui despărțimînt al istoriei literaturii noastre, care să cuprîndă adală și odată, dacă nu pe toți scriitorii bilingvi, care ar putea fi înfățișați și în cronologia generală, cel puțin pe aceia care, exprîmîndu-se într-o limbă străină, au propagat în lume aspecte, stări și evenimente ale geografiei, ale istoriei și ale sensibilității românești. Bucura Dumbravă, cu Pandurul și Haiducul, scrise în limba germană, ca și Pirjolu, și-ar găsi astfel locul istorico-literar cel mai firesc.

Rep.

VLADIMIR STREINU

De vorbă cu scriitorul

I. Peltz



REP. Nouă ani de muncă despart debutul cu Fanțose Vopsite de Calea Văcărești, carte considerată „matură” la apariție, astăzi capodoperă a genului, definitiv intrată în conștiința publicului și în cea a istoriei noastre literare. Este o perioadă de decantare a expresiei artistice în favoarea limpezirii mesajului de idei, a conținutului, un moment de cristalizare estetică asupra căruia v-am ruga să întîrziați pentru a ni-l desluși.

I. P. — Înainte de Fanțose vopsite am publicat Ștafia roșie, achiziție în care domina romantismul primei mele tinereți. Flori, poeme în proză, Mășterul viață, de asemenea un lung poem. Horoscop, un roman în care mă ocupam de lumea celor învinși ca și în Viața cu haz și fără a numitului Ștan, carte cîntită cu un premiu al Societății Scriitorilor Români.

E adevărat ceea ce ai remarcat: în Calea Văcărești mi-am reprimat „elanurile” stilistice și „ornamentările” de tot felul. Asa cum spuneți, proza e „poematică” — dar, totuși, depăvărata de lirismul care mă solicița în atîtea alte schițe și nuvele risipite prin revistele de pe

vremuri și pe care nu le-am adunat în volum — și nici nu le voi aduna.

Calea Văcărești am considerat-o ca o confesiune. Am deschis ochii în acest București al tuturor contrastelor, am trăit în cartierul care mi-a fost și-mi este atît de drag, am cunoscut oameni — de toate categoriile, buni și răi, în stare, unii, să se înalte pînă la stele — să coboare alții pînă în norol. Undeva spun — și aceste rînduri constituie expresia nuda a unei nezdruincinate convingeri: în Calea Văcărești sînt oameni la care ca să ajungi trebuie să urci mai multe trepte; sînt alții la care, ca să ajungi, trebuie să cobori multe trepte.

Cum am ajuns, lupînd cu alîtea tentații, să elimin florile de stil în favoarea conținutului? Fîrînt-o muncă îndrîjită — muncă de atelier — stîrînd mult timp pe fiecare pagină, pe fiecare frază. În dorința de a înfățișa lumii o carte care s-o predispuie la meditație. Sînt ferm convins că literatura care atinge un înalt nivel artistic n-are nevoie de zorzoane; cartea realizează are un rol moralizator; pînînd cititorului probleme și determină să găsească dezlegarea. Valorile estetice le implică și pe cele etice.

REP. Proza poetică din Calea Văcărești excelează în evocarea ambianței sordide a mediilor joase, cel dincolo de societate, damnată, oropsită mahalalelor bucureștene. Caracterul de „document” pe care transformările ultimilor douăzeci de ani îl impun cărții fac din Ficul, eroul principal, o „probă a istoriei”. În condițiile unei reevaluară a prozei dumnevoastră, a unor republicări, credeți că personajul ar putea fi îmbogățit? Cum considerați în general „editările revăzute”?

I. P. — Eroul principal din Calea Văcărești reprezintă un prototip al unei lumi văzută la scara timpului. Nu cred că personajul ar putea fi „îmbogățit”. Am observat că alți scriitori și-au revăzut cărțile. Au resimțit, desigur, nevoia acestei reveniri asupra lucrărilor considerate, totuși, la apariție, finite. E un punct de vedere. REP. Pe care din așa-numiții „cîntăreți ai reperiei” îl socotiți mai aproape de inima dumnevoastră și de ce? Credeți în continuare, după atîția ani de la publicarea cărților lor, că lumea de la marginea orașelor a binemeritat talentul acela zguduitor? Mai refer la George Mihail Zamfirescu I. P. — L-am cunoscut, l-am iubit și pretuit pe George Mihail Zamfirescu. Mediul asupra căruia și-a proiectat lumînile

merita și osteneala artistului și solidarizarea omului cu suferințele celor decăzuți — nu din vina lor.

REP. Sînteti contemporanul nostru dar și al unor ilustre figuri de literati dispăruți pe care i-ați evocat în file de amintiri emotionante. Emulația culturală dintre cele două răboaie ne fascinează în continuare prin strălucirea cu care a afirmat cîțiva continuatori de prestigiu ai scriurii române. Reamintiți-vă și pentru cititorii noștri pe cei mai apropiați cugetului dumnevoastră.

I. P. — Am avut fericirea să-l cunosc pe Coșbuc. Noile imagini de scriitori și de cititori și-au făcut o imagine a poetului din culegerile sale de versuri.

Cine i-a fost contemporan ar putea lumina variate aspecte ale omului. Pentru că, în pofida unei opinii lansate de niște zotii, Coșbuc a fost o personalitate complexă. I-am fost recomandat de poetul I.U. Soricu. N-am să uit niciodată primirea caldă pe care mi-a făcut-o acel om, prematur îmbătrînit și adinec zguduit suferințele în urma tragediei morții a unicului său fiu.

Ochii lui triști, ușor umeziți, s-au oprit asupra adolescentului care venea să-i citească poezii, poeme în proză, nuvele.

În privirea maestrului am simțit căldura unui frate mai mare — în toate felurile mai mare.

L-am frecventat în casa lui din Calea Plevnei unde am asistat la lungi pe cît de revelative dezbateri asupra literaturii noastre ca și a celei universale, — îndeosebi asupra operii lui Dante.

Măruiți detractori de cafeana pretindeau că „badea Gheorghiu” nu știa italianese. Unul din cei mai competenți profesori de limba italiană — Ramiro Ortiz — se arăta pe drept cuvînt revoltat de o asemenea odioasă denigrare. El — și cine putea fi mai competent în materie? — mi-a spus că a fost totdeauna surprins de vasitatea cunoștințelor lingvistice ale mesterului, de chipul strălucit în care posedă limba lui Dante. Mai mult: m-a încrîncinat că neegalatul cîntăreț al Nunții Zamfiri cunoștea toate dialectele italienești.

Altă figură, scumpă inimii mele, a fost Alexandru Macedonski, al cărui redactor la revista sa Literatorul (seria 2-a) am fost. Nu împliniserăm 19 ani. Vîrstă mea nu l-a împiedicat pe poet să mă îmbrățișeze cu toată căldura, — să mă publice și să-mi încredințeze sarcina redactării publicației sale intrată de multă vreme în istoria culturii românești.

Alexandru Macedonski a fost nu numai strălucitul poet al Nopții, al unor proze substanțiale de mare meșter al limbii, al unui teatru prestigios: a fost și un iubitor de oameni, un generos prieten al tinerilor, — un sentimental de o rară nobețe.

Lupînd cu nevoile materiale — cumplit nevoi — la o vîrstă la care ar fi avut dreptul să fie scutiți de grija sgonisirii existenței, caracterul

său n-a suferit de pe urma acestei condiții: a fost și a rămas bun în deplina accepție a cuvîntului. Tînărul poet, prozator, critic literar, găsese totdeauna loc la masa lui; își împărțea, în înțelesul propriu — hrana cu cel flămînd, haina cu cel dezbrăcat; banul cu cel nevoias.

Dar N. D. Cocea? Acest vîlcaș cu inima de aur, care, cel dintîi, a simțit vibrată geniului argeșean?

Am fost redactorul publicațiilor sale, am avut prilejul să-l văd în cele mai diferite împrejurări, cînd omul își dezvăluie autentică sa față: nu și-a dezmințit niciodată temperamentul de lupătător în slujba celor mulți și năpăstuți.

Am mai avut prilejul să cunosc pe unul din cei mai mari prozatori, din cei mai artiști, pe I. A. Bassarabescu, o grădîniță de om, un înțeles, un caracter. Si pe Panai Istrati... Si pe Ion Minulescu... Si pe Gala Galaction... Pe acest minunat artist al imaginii și frate bun cu toți învinșii vieții... Cessuri întregi le-am petrecut în dezbateri însuflețite asupra destinelor literaturii noastre pe care a slujit-o cu un condei fierbinte de mare povestitor și de neclintit umanist. Si pe atîția alții...

REP. Care credeți a fi fost atunci revista de cultură cea mai hotărîtă în afirmarea unor valori literare certe și de ce? Considerați că presa noastră literară actuală își îndeplinește menirea? Asupra căreia dintre reviste se opreste alegerea dumnevoastră?

I. P. — S-ar putea să fie subiectiv, considerînd Sburătorul condus de admirabilul, de mult-comprehensivul, de strălucitul E. Lovinescu, revista cea mai reprezentativă, promovatoarea altor talente dintre cele două răboaie. Subiectiv, pentru că am fost și eu printre colaboretorii revistei.

Mă întrebăți dacă presa noastră literară își îndeplinește menirea? Ce să vă spun? Fiecare revistă are preferințele sale — nu și ale mele. Cred că revista care să promoveze pe toți tinerii scriitori de talent, care să publice pe toți scriitorii maturi de talent, pe toți scriitorii bătrîni care și-au legat numele de proaspătarea limbii noastre — scumpii noastre limbi românești — ar fi ideală.

O aștept. REP. Ce proiecte literare vă angrenează activitatea actuală? I. P. — Am sub tipar, la Editura pentru Literatură, o culegere de schițe: „Instantanee comice — și nu prea” și la Editura Tineretului o carte de Amintiri literare.

Am predat Editurii pentru Literatură un roman: Sublimul Paraschiv, contractat mai de mult.

Proiecte: lucrare la o piesă de teatru: Boler Fasole și la o carte de imagini din țară.

O ipostază a literaturii de colportaj³⁾

În astfel de cazuri, am putea discuta mai întâi despre informațiile pe care autorul le deține în diferite sfere de activitate socială și profesională, despre competența sa în problema febrei aftoase la oi, dacă e adevărat că o oale poate sucomba azi pentru că ieri numai nu i s-a făcut un vaccin, în care caz, efectul lui semănând cu acela al antinevralgicelor (Sufereau împreună); dacă un om poate trăi fără vezică biliară; dacă o femeie care a născut doi gemeni își poate permite să stea, fie și din foliole, la taifas cu bărbatul în holul unui spital (Treizeci și opt cu doi); dacă prozatorul este bine familiarizat cu regulamentul de ordine interioară ale organelor securității de stat (Măiorul și moartea); dacă vinul se măsoară cu litrul sau cu kilogramul și dacă gradometrul este un băț care arată... cîți litri de lichid sînt într-un butoi (Fătu și Pistică); dacă există vreun acid care să treacă rapid prin panofia unui fotbalist și să-i ardă carnea și dacă există undeva în această țară sau oriunde pe lume o fabrică unde să existe așa, pe unde vrei și pe unde nu vrei, băltoace de acizi corozivi (Meciu de adio); dacă fenomenele telepatice intergenemii pe care le prezintă Băieșu sînt autentice sau măcar imposibile (Mama s-a îndrăgostit); dacă se poate imagina o schijă care să lovească exact amîndoi ochii unui om — așa cum i-ar scoate cu furculița; dacă un decan, adică un for administrativ, poate emite un ordin pentru ridicarea carnetului unui membru al organizației politice U.T.C.; dacă un om care stă închis o săptămînă într-o celulă poate (prin trete alte operații mintale) să numere pînă la un milion cînd un simplu calcul aritmetic ne demonstrează că pentru asta ar fi nevoie de cel puțin două săptămîni, zilnic cîte 24 de ore (Acceleratul); dacă... în sfîrșit, mai bine ne oprim. Nu vrem de altfel să-i facem lui Băieșu procese de intenție. Shakespeare și Balzac sînt doi dora de neglijențe și inadvertențe. Ceea ce dovedește însă că Shakespeare sau Balzac nu sînt prin neglijențe mari, după cum nici Băieșu nu este în aceeași situație mai mare.

N-am fi amintit aceste amănunte dacă ele n-ar fi avut literar vorbind nici o semnificație. Dar Băieșu nu se încadrează cu precizie într-o modalitate precisă a prozei, cu alte cuvinte, el nu respectă regulile jocului. Se pare că el nici nu ține neapărat la asta: proza sa este, cînd naturalistă, cînd absurdă (de o anumită calitate, pe care o vom analiza) ficțiunea este cînd fantastică, dar și fantastică-științifică, intriga vrea să fie polițistă, psihologică, socială, domestică etc. etc. — din toate cîte puțin. Dacă mai adăugăm că ne aflăm în fața unei narațiuni decolorate și a unui dialog a cărui temperatură artistică oscilează în jurul lui zero absolut, tipul de literatură practicat de Băieșu începe de fapt să se contureze totuși: el posedă toate caracteristicile literaturii folclorice — ale literaturii de colportaj. Lucrul n-ar fi rău, dacă n-ar exista dorința suspectă a unor critici de a judeca o astfel de literatură din perspective care nu-i sînt proprii, dacă nu s-ar încerca extragerea unor sensuri și semnificații profunde. Căci literatura de colportaj, nu poate depăși un anumit talmeș-balmeș de intenții, sau, dacă vrem să fim ceva mai docti, de interferențe de serii intenționale. Dar să urmărim puțin povestirile acestui volum.

Dacă începem cu cea care împrumută titlul volumului, avem o primă nedumerire. Este dificil de înțeles cum se face că o povestire care se numește Sufereau împreună, semnată de Ion Băieșu, a fost elogiată, deși astfel de proze au mai fost scrise înainte cu egală îndemănare, și poate cu un plus de finețe, de către Teodor Mazilu. Preferăm noi copia modelului? Are critica memoria atât de scurtă încît nu vede că multe din prozele actuale ale altor autori descind din mantaua volumelor lui Mazilu?

Un caz straniu de literatură barocă este Acceleratul. Ne aflăm de fapt în fața a două povestiri rău lipite, elementul de racord fiind constituit de personajul Lia care trece prin biografia a doi bărbați așa cum ar trece dintr-un compartiment de tren în altul. Ambele povestiri ar putea avea eventual loc în reviste magazin de diferite profiluri. Prima nu interesează de loc, a doua, care dă și titlul, amintește prin subiect de preocupările unui Wells, iar prin tratare, de romantismul negru nemțesc și de romanul gotic englez, din secolul XVIII. Băieșu reține absența motivației din literatura amintită, dar încearcă să înoveze prin localizarea conflictului în Bărăgan și în capitală, ba chiar să temporalizeze. Tentativa sa eșuează însă datorită incomunicabilității unor spații total disjuncte. Amintim în treacăt, că literatura română de colportaj mai cunoscută în secolul trecut eforturile similare reflectate în cărți de genul Misterelor Bucureștiului...

O bucată neglijabilă (Papuc), una inutilă (Chitimia), o alta a cărei valoare nu stă în ea însăși, ci în faptul că o vreme nu s-a grăbit nimeni s-o scrie (Mama s-a îndrăgostit), în sfîrșit, una în care autorul ține cu tot dinadinsul să ne facă să credem că avem forballisti geniași chiar și în categoria C, care, în afară de fotbalul bazat pe calcule matematice, mai și lucrează în producție unde produc inovații. Acesta e volumul. O excepție o constituie poate (dincolo de obiectivele de detaliu) Fătu și Pistică, nuvelă elogiată la timpul potrivit pentru curajul cu care au fost atinse unele probleme ale vieții rurale în două etape diferite ale evoluției cooperativizării agriculturii.

Care sînt trăsăturile unei literaturi de colportaj, așa cum reies și din scrierile lui Băieșu? În primul rînd, superficialitatea în analiza factorilor conflictuali, neglijența stilului, absența preocupării pentru motivație și detaliu, goana după elementul senzational și facil. Superficialitatea în această colecție de povestiri este reperabilă la toate nivelele. Băieșu nu se arată preocupat de nimic cu seriozitate. De unde nu numai lipsa de omogenitate a volumului, dar și lipsa de omogenitate a fiecărei bucăți luată separat. Astăzi se consolidează tot mai categoric adevărul că un prozator se dovedește a fi autentic, fie atunci cînd este destul de inteligent încît să fie în stare să elaboreze niște structuri formale ireductibile, sau destul de temerar încît să atace o problemă mare. Băieșu nu se arată deocamdată apt pentru nici una dintre aceste direcții; cu aranjul, lui — planează în jurul anului 1952, așa cum reiese din Acceleratul sau Fătu și Pistică; posibilitățile sale formale se limitează deocamdată la nivelul prozel de revistă magazin.

S-a mai afirmat, printre altele, că Băieșu cultivă absurdul. Dar absurdul lui Băieșu este cel din perioada Grand Guignolului și nu al absurdului în semnificația lui actuală. O proză absurdă trebuie să posedă o logică a absurdului. Dar Băieșu nu are una: el amestecă mereu lucruri diferite și de aceea absurdul lui se compune de fapt din absurdități: un om e aruncat pe fereastră ca o cîrpă, un copil bagă capul între zid și sobă și trebuie dărimată soba, un maior moare prin hazard, zăpada înroșită de sînge e caldă, etc., etc.

Ținem încă o dată să precizăm că nu dorim să negăm semnificația operei tinărului prozator. Dacă am spune că Băieșu e un scriitor mediocre, am face o eroare; dacă am afirma că e un bun scriitor am fi de rea credință. Ceea ce este necesar a face, este încadrarea lui într-un context care să-l definească. Și acesta este așa cum am mai amintit, literatura de colportaj. Cînd reeditarea operelor lui Băieșu ne-am gândit că în definitiv ar trebui să ne obișnuim cu ideea că așa cum există bunuri de larg consum, există și o literatură de larg consum. Că o povestire poate fi asociată prin prisma eficacității și utilității cu o chiflă, un jurnal, sau o emisiune de varietăți la televiziune, lucruri pe care le vedem, le auzim, le îngurghim și care prin însuși faptul obiectiv al consumării lor, devin recuperabile. O astfel de literatură reprezintă în același timp, un termen de comparație pentru literatura autentică: nu poți citi din Ion sau Război și Pace între două stații de autobuz decît dacă ești un asasin literar. Pe cînd...

Așa stînd lucrurile, reeditarea unor asemenea volume nu are semnificația unui act artistic, ci a una comercial. Reeditarea se face pentru cel care din diferite motive nu au avut ocazia să consume volumul pînă acum. Tutoror acestora, le urăm poftă bună.

MARIAN POPA

³⁾ Ion Băieșu, Sufereau împreună, Ed. II-a, EL 1967.

HRISTU CINDROVEANU

patria

Un cer,
O imensă oglindă,
În care au loc atîtea —
Să se adune și să se cuprindă

Uneori mă mir, cum de încape,
Numai în mine —
Istoria dintre munți, cîmpie și ape.

Sînt numai eu — o mie de viori vrăjite,
Răsunînd de cîntările noastre neostolte,
Cînd au stat pămîntului să se răscoale —
Pădure de furci
Și de coase
Și de miini goale.

Și mai sînt — pașiștile acestei firi,
Semănate de volevozi cu minăstiri —
Să-și însemne izblînșile,
Neperitor,
Ale drept și cînstîntului nostru popor.
Sînt — bluzele-albastre ce ne-au adus
Răsăritul de ziuă într-un apus.
Lumina sperată și nesperată, de ieri,
A acestor ani-primăveri.

Sînt Patria,
Depozitarul acestui pămînt.

unde naiade goale vor dansa
stîrnind cîntări din gleze și cucuță.
Iar eu voi merge-n cîmîțir atunci
să caut straniu ochiul celălalt
și numele-l, cu litere adînci,
cioplițe-n crucea veche de bazalt.
Pe draga mea, îmbrățișată cu zorile de ai,
o voi găsi scriind pe poartă mingier
și-atunci să plec din nou va trebui
să caut ochiul în tăceri...

GEORGE M TEODORESCU

decebal

Cine-ar putea să-l atingă
pe omul acesta
din faptul de seară ?...

El
veghe adună
din cumințenia pietrei cioplițe
din tînguirea destinului de izvor
prelungit pînă-n fluvii ;
în miinile lui
cumpănite adorm
resemnările unor străvechi așezări
pînă în moarte
aprinse cu jerfă...

Pe lespezi
mai tremură singele încă

Caii dormeau în el
și tot de acolo
plecau în galop
sărînd peste coaste.
Loveau cu copitele
unul în altul
și tot pe el îl durea.
Ochii îi erau plini
de potcoave și minji,
și coame tăiate.
Cel crescut de el
tot tînar mereu —
jokeul de-acuma —
un întreg cîmîțir.
Căzu într-o zi
din șeana bătrînă
rostogolindu-se-n iarbă,
pășunile murîră frumos
zahărul se duse în minji
și bătrînul jokeu
simți potcoavele,
cînd robul tot tînar
intră în coastele lui
nechezînd.

ION DRAGOMIR

bătaia neagră de secure

Soarele plesnea
Din dealul ce-n nărnase zarea
Și descărea din bătaia securii
Vaietele pădurii.
Alinați în moartea ce doare
Sînt arborii umpluți cu sugorare.
Pășările petrec dorința să cînte.
Arborii dau în aer trînte !
Cade-n privirile suite
Mărturia cerurilor descoperite.
Plecarea-n sus e bine tocmită
Din carnea de porc și frageda piță
Și iar răvășește-n pădure
Bătaia neagră de secure
Pin-ce-n tînerce de piatră
S-atîrnă-n miini și latră
Plecarea ce cărările o știu
Egal începută, întoarsă tîrziu

seară la buciurn

Zornăie întoarcerile.
Vezi casa și aerul bătătorit de cuvinte
Vîntul spală arborii de tristețe
Din sălcii s-aude-n țărîna
cum clopotele-și atîrnă de fiecare zgomot o viață.
Pașii se-nînd din zilele cu fotografii
înfipte crîngului —
să-mi aștept drumul mai departe.
Îmi cioplese vatră prin zărilor
am cu mine lumina ta de pămînt.

MIHAI MORARU

liber

Am rupt un trandafir
Și trandafirul m-a muștrat
Zgîriindu-mă...

Am smuls din trunchi o coajă
Și copacul m-a muștrat
Cu frunze veștede.

Am dat un chiot
Și codrul m-a muștrat
Cu tăcere.

Am prins un sticlete
Și sticletele m-a muștrat
Cu cîntecele vieții.
Atuncea am spart colivia
Și nimeni nu mă mai muștră.

ADRIANA POPESCU

realizare

Acolo te-ai oprit. Un ciob era.
Părea făcut din gînduri și lumină.
Cum a căzut și cum s-a fărîmat ?
Atîta doar, simțea cum te-nțepa
Și îți-a tăiat în colț privirea plină
Cînd ochii-n el cu greu s-au conturat
Lăsîndu-se-ntr-o parte pe spîrtură.
Și nu puteai din loc să te desprînzii.
Dar mina-nțîșă sub privirea dură
A strîns pe muchie miocle oglinzi.
Și-ai mers apoi și nu cu pașii rari
Iar verdele și-albastru-n mil de fețe
Au desenat pe-oglinzile doi ochi mari
Și i-au țesut în colțuri, tînerțe.

DUMITRU STANCU

credință în distanță

Între zimbetul tău
și adierea miinii mele
stau ore cu piscuri
Aripile sînt mari la asfințit.
Valurile le string în pumn
și fac din zgomot o mare înlîțșită.
Cetinile miros a proaspăt,
temperaturile sînt podurile continentelor ;
Distanțele au devenit frunze de tutun.
La fiecare răscruce stă o amintire galbenă.
Răstorn stîljiți în goana lor nebulă.
Îmi stropesc fața cu flori.
Aproape de infinit mă opresc.
Îmi netezesc gîndurile după săgeata lucrurilor,
apoi mă odihnesc lîngă o stea
și văd pămîntul pe o coajă de aer.
Dar merg spre convergența celei de a doua planete,
în galaxia infinitului.
pe distanțe de pămînt, pămînt.



„Pe balta Tunari” GORB ȘTEFAN — cl. VI-a, Școala generală de 8 ani „Tunari”, București

ION C. ȘTEFAN

în calea soarelui

Izvoarele se întrec cu cerbil
Alergînd cîte-o rază de soare.
Cine va ajunge mai întii
În ostrovul fermecat
Unde ghiocelii înțepă larna ?

Cupa s-a umplut de primăvară
Ca de apă vie.
Să alergăm în calea soarelui !
Îmbracă-te în grabă de mireasă.
Pune-ți marama !
Să alergăm în calea soarelui !

Cîntecelul au coborît în tulpina cuvîntului !

nimic de ascuns

Trîm ca o lumină în virful degetelor.
Care e culoarea adevărată a conturului tău ?
Sufletele noastre năpădite
De bucuriile pămîntului.
E timpul să trecem printre munții
Ce se bat în capete.
Cele nevăzute, se pot acum vedea.
Te aștept la răspîntia
Dintre izvorul cu apă moartă
Și cel cu apă vie !

RADU GEORGE SERAFIM

prolog

Tăcerile și colțurile-absidel
se îmbinac cu sunete de-armoniu,
strîvînd pereții goi și dîndu-i cridel
lucre pală de ivorin.
Și halna roșie din prag,
și ochiul singular de pe portal
m-au zăgrăvit cu rit de doină, drag,
pe bolta înnegrită, propiță în astral.
În miez de noapte am să vin,
cu filiaș, timpul pipăite rotocol
să mă cobor de pe cupolă în
lăsînd în locu-mi cerul gol.
Cînd te-oi vedea, iubita mea, pe tine
pietrificată-n naos, în halne de duminică
eu larășl voi pleca, uitînd că fără mine
spre toamnă plouă în biserică.
Pe tine, șovăind te voi lăsa
lîngă poarta-aceea albă, năruită,

și-n steaguri de lupi
o nălcă de geamăt, —
singur sărutul
din bolțile presimțite-a fi fost
este un mers dăltuit
peste timpul din gresii...

și n-au mai rămas
decît ochii lui aprigi
și taine, —
mărețele taine
cumplit răspîndite-n
desfrîul de pietre...

Cine-ar putea să-l atingă
pe omul acesta
din faptul de seară ?...

SIMON AJARESCU

locul norului

(epita)

Priveau norii, Mereu le dădeai
Nume de yăz și miros cînd amurgul se prelungea
Pînă seara tîrziu în afara
Zării. Spuneai că nimeni nu știe atîtea
Mai multe de la ei, decît tine.
Știința lor trecea prin sufletul tău ca un cer
Prin cosmicul univers.

Norul de deasupra casei tu l-ai descoperit.
Mi-arătați că nu vrea să plece din înalta-i suspensie.
Ce îngrijorată erai, de creșterea lui toată ziua !
Te durea fundul ochilor... Noaptea, visai
Pata galbenă a retinei. Lua proporții, acoperindu-te.

Stă tot acolo norul acela. Nu pleacă, deși
Vîntul străbate furtuna pînă departe de ploaie.
Se vede mai negru, e mai profund. Umbra lui
Are greutate : apasă soarele-n sus !

GLIGOR SAVA

bătrînul jokeu

Toată viața i-a plăcut
să doarmă în iesle,
să audă dinții cailor
pășunînd în el.
Avea grijă de iarba din pieptu-l
să crească verde și grasă
și pentru mîinji subțiri
întorcea buzunare cu zahăr.

Flori de gheață

- PARABOLĂ -

De aseară, de la apusul nevăzut al sfântului Soare, ninge peste noi cu melancolie și cu vis. Atât amar de brun și-atât amar de negru. Ațtea băltoace și noroaie s-au înveșmântat în haina pură a zăpezii, ca o fată într-o rochie de mireasă. Albul acesta imens are o putere miraculoasă; sporește forța liniștii și atenuază zgomotele, intensifică omenia, dragostea și înțelegerea oamenilor, le reduce în suflet generozitatea copilăriei, îi învie pe ei cei de altădată și le frânează pornirile pătimăse. Cine n-a simțit că fiecare iarnă e pentru toți și pentru ei o lecție de puritate. De n-ar fi iernile cu fiorul lor de basm și poezia lor de puritate cred că ni s-ar scleroza sufletele.

De aseară, de la apusul sfântului Soare, ninge peste noi cu melancolie și cu vis. Acum în zori apele au întins poduri de gheață între țărâni și curg liniștite, nevăzute, cu marile lor taine țirite în adâncuri.

Pe geamul casei mele, ca într-un strat de seră, au răsărit flori de gheață. Ce luciditate inventivă! Cită minte, dar nici un pic de căldură, nici o fărâmiță de suflet. Geamul e o gigantică floare de gheață. Nu se mai vede cerul, nu se mai vede largul pământului, nici chipul zgribulit al omului de afară. S-a micșorat lumea. Totul s-a îngheșuit între patru pereți. Podoabele reci mi-au furat zările, melancolia și visurile, și cîmpurile immaculate. O, buchețe de reci fantazii, de geometrii complicate, aduse de vifor și ger, mi-ați luat zarea senină și respirația pământului după care se ghidează bățile inimii mele; mi-ați furat copacii desfrunziți dar cu rădăcinile adinc înfipte într-o pădure subterană de strămoșești oseminte. Ce flori sint. Doamne, florile de gheață?! Frumoase, nimic de zis, dar deci ca niște stele moarte de milioane de ani și tiranic egoiste căci îți îngrădesc zarea, îți fură orizonturile firești, te izolează de lume în singurătatea unei odăi reci, în care nu te mai vezi, nu te mai auzi decât pe tine. O, ce îngrozitor, să nu te vezi, să nu te auzi, să nu te știi decât pe tine! Ce flori sint. Doamne, florile de gheață!?

Nu le poți oferi mamei, nu le poți da iubitei, nu le poți pune orfând pe mormintul eroilor, nici coroană de răsplată pe creștetul micuțului premiant. În petalele lor nu poți duce nici lubrea, nici stîmă, nici prețuirea și prietenia. Inutile-s, Doamne, florile de gheață...

De aceea vreau bușuioc de noroc la dragoste și prietenie, vreau sinziene să le fac coroanite, să le arunc pe acoperișul casei și să ghicesc destinul alor mei, vreau gherghino și maghiran, vreau florile alevărate din cîmpurile și munții noștri, vreau florile ferite iarna de ger și de zăpadă în covoarele olteneste, în doină și baladă, pe ulcioarele de lut, de demult, pe bitele ciobănești și furcile de tors, pe ille fetelor și cămășile feciorilor. Florile acestea îmi deschid zarea, petalele lor duc dorul și gândul cit de departe vrei și te-nfrățesc cu lumea, desfășurând miraculos distanțele din timp și din spațiu.

O, suflete al meu, se pare că nu simțim făcuți să cultivăm flori de gheață pe care nu le putem oferi mamei, nu le putem da iubitei, nu le putem pune orfande pe mormintul eroilor, nici coroanite pe creștetul sfiosului premiant. N-avem răceala și detașarea necesară și nici nu ni le dorim. Și iată că-n vreme ce ne mîhneam unul pe altul, a răsărit soarele și prin blana zăpezii se ivesc ghiociei. În curînd vor veni viorele și pobledealul, vor înmuguri sălciile și răchitele, se va umple crîngul de flori și dealul și muntele, și sufletele noastre, căci simțem, ca toată țara, cu tot spiritul nostru creator, într-o continuă și autentică înflorire.

În loc de poșta redacției

Între miile de versuri care te obligă zilnic să le citești — prin selecția unoror nău, alteleor însoțită a tuturor celor ce cred că poezie nu-i greu de scris, ești cîteodată emoționat de fiorul autentic care însuflește materia abstractă a cuvintelor. Nu rareori am încercat bucuria descoperirii unui fină talent. Și multumirea sufletească e mai mare atunci cînd vezi că timpul nu macină iluzii. Devine aliatul tînrului care înțelege necesitatea responsabilității talentului în fața poeziei. Dar, fiindcă se pare că întotdeauna există și un dar. Redacțiile literare sint asaltate de mii de scrisori. Spun, redacțiile, fiindcă personal, lucrînd de-a lungul anilor și în alte colective de poezie, am întîlnit nume care de optprezece ani au trimis și trimis și acum, săptămînal, cu asiduitate, și la „Gazeta literară” și la „Radiodifuziune” și la „Lucașărul” compunerile lor. Li s-a răspuns la început cu blîndețe „mai trimiteți”, apoi „deocamdată nu” și „nu” și iar „nu” cu disperare. Totuși, ei strîcă plicuri și hîrtie și timp cu încăpăținare și răbdare exasperantă. Acestor veterani ai poeziei redacțiilor li se adăuă mereu alții. Ei nu cîtesc nimic. Unii sint supărați pe elementara ortografie. Nu se supără cînd li se răspunde „nu”. De cîinci sute de ori nu. Tot nu se supără, din dorința de a-și vedea trecut numele în „revista literară” și de a comenta cu prietenii, vecinii, rudele neînțelegerea față de genul lor creator a „mărunților” redacțiilor și publicățiilor. Să spicium numai cîteva mostre din sutele de scrisori cu versuri, a căror majoritate sint la același nivel.

„Stiu, sint un simplist, am vederea pușin cam limitată iar vocabularul de asemenea. Pe mine nu mă descurajez un răspuns negativ. Ca să vă mai întrec puțin încrederea în mine am

să vă trimit iar cîteva poezii: „O luptă crîmă înnoă / conviețuirea și neantul / un drum greoi și plin de glod / redă hatucinantul / (și finalul) „Iară un glas din valul gîndirii / va repeta semnalul / nici cînd nu-i mult nimica” (poezia Sîb); alt exemplu. Aici fiind vorba de alt nivel intelectual, Scrisoare, de altfel, trimisă personal redactorului sef: „Aș vrea / ciopînd / cu dalta esenței / să aselez în visuri și suris / să simt / crescînd / în mine veacuri / de suflet gînduri / și cîntec / abastre / raketante” (poezia Dorinta). Același: „Ai apărut pe alea / cantinei / în mînd cu buchetul tineretii / Te-am salutată cu sobrietate / spunîndu-ți banalități infernale / și nelăsînd nici un gest / să-mi trădeze / azurul emoției de pe obrazul sufletului”. Poezia vrea să fie de dragoste. Iar cel ce scrie aceste versuri nu mai vrea să fie inginer chimist, ci, simțînd fenomenul „trezirii la viață” ne scrie cum „a cădat să fie original” prin „repetarea unor gerunzi la intervale egale și a unor litere de la începutul a două cuvinte alăturate”. Alții ne scriu: „Sint sigur că nu corespund, deoarece acum se cere vers alb. Totuși eu încerc și voi încerca mereu”. Și clasicele încercări se repetă, într-adevăr, „mereu”, astfel: „Creava iarnă în ferești ne bate / cu fulgii mari și mici în vreme toate / și se aștern încet pe reavănu pămînt / dar alții-n zbor sint fluturați de vînt / sau: „S-au acuturat castanii sub care ne-am plimbat / în găsăra ta bujor și ei s-au acuturat”. Mulți corespondenți din București. De ce oare, fiind în București, nu trec personal pe la redacție? Pot avea astfel plăcerea de a înfrunța personal redactorii sau poezii ale căror poezii li-au stimulat să scrie. Cîtîm scrioarea unui bucureștean: „Vă voi pune la dispoziție o scriere de mînd,

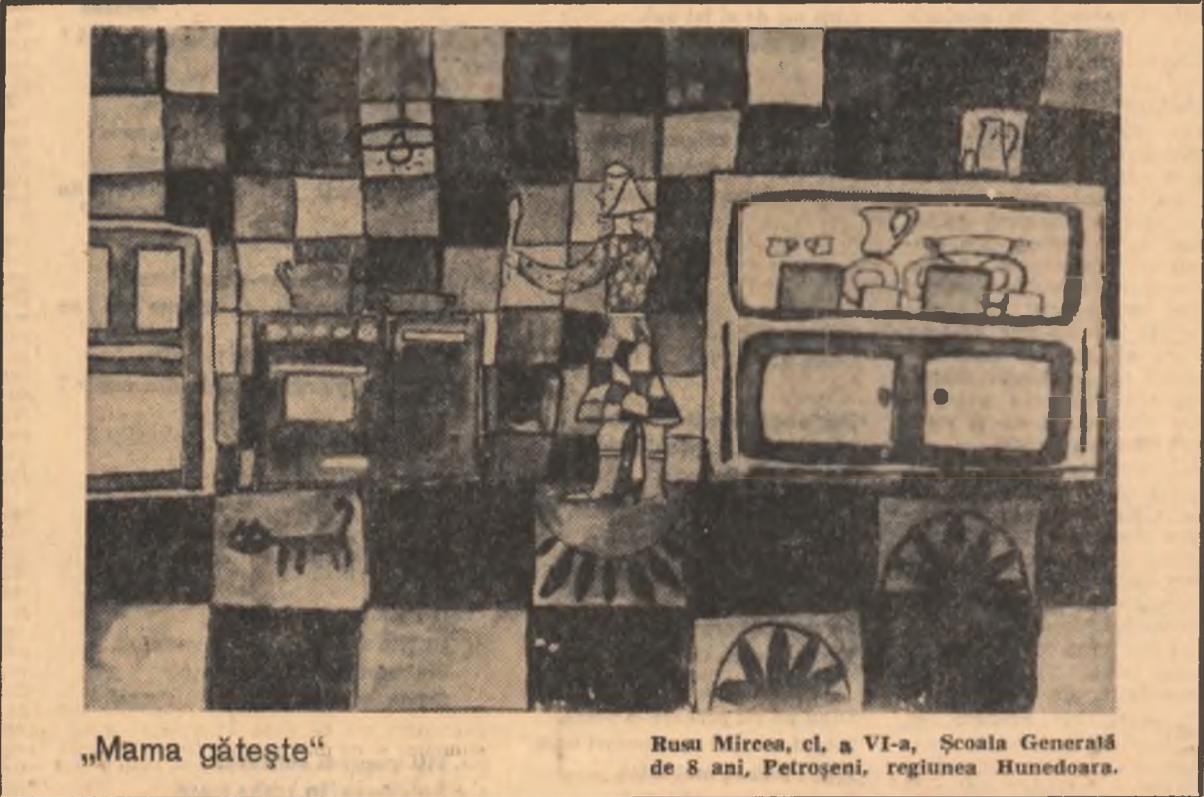
deci nu bătută la masină — cum ce colegii de la Gazeta literară, cuprînzînd o versificație interesantă la Poșta redacției”. Și acum „interesanta versificație: „Molecule colorate de ozonul arîmă / Cîmp de vînt / la de singur — vîl de foc peste pustiu / Plăpînd încandescentă răsfrîntă de abis / Flacăra vieții cîntă genial paradis”.

Alții ne scriu: Mă numesc... A.I.N. Am întocmit din cugetările și gîndurile mele aceste versuri pe care vi trimit pentru a fi publicate. Și acum cugetările: „Merg / Calc apăsă la vînd / În urmă-mi urma / etc (poezia Picioare).

Mulți ne promit „solemn, n-o să te trerup corespondența”. Și noi, desigur, nu putem săvîrșim dorința nimîndu de corespondența cu revista „Lucașărul”. Facem numai unele propuneri, mai al că primim și sugestii din partea un „tineri poezii” care ne scriu: „În primele rînduri, a primei scrisori, trimite pe adresa redacției dumneavoastră vreau să vă rog să mă primiți și să-mi pune în rîndul corespondenților redacției dumneavoastră. Scriu și eu versuri. Cu această scrioare nu trimis poezie, că nu sint sigur dacă o va ajungă la redacția dvs., dar cu două o să trimis o poezie. Mai am multe de spus, dar nu am timp, de aceea vreau să fac o singură propunere redacției dvs. Ce propunere? Ziarul dvs. să rezerve mai multe pagini pentru poeziile cititorilor mai bine sîc corespondenților poezii scriitori.”

Este clar. Credem că la asemenea propuneri și la avalanșele de „poezii” scrise din dorința (omenească, de altfel) de a ieși din anonim, nu putem decât să rugîm corespondenții să nu se supere dacă nu le vom răspundem citîndu-le numele în pomelnicul „deocamdată nu” și „mai trimiteți”. Suspendăm și sfaturile literare. Studiile despre poezie ale lui Lucian Blaga, George Călinescu, Tudor Vianu, Al. Philippide, ca să nu cîtez decît cîteva mari oameni de cultură ai țării noastre, pot fi citite și către cei dorinți să scrie poezie. Sfaturi bune colaboratorilor revistei a dat de-a lungul anilor suficienți Mihai Dragomir, Emil Giurgiuco, Dragoș Vrîncanu, Dan Deșliu, Ioan chie Olteanu, Geo Dumitrescu, Nicolae Stoian etc. Dar numai cu sfaturile se poate scrie poezie. Sintem în anul 1967! Talentul cere chin. Într-adevăr. Mult chin personal. Fără nicio ideologic, fără viziuni asupra vieții, fără cunoașterea fenomenului literar contemporan și a poeziei scrise de-a lungul vremii, fără cultură generală (nu mai vorbim de talent) nu se poate scrie poezie. Rugăm corespondenții revistei „Lucașărul” să-și socotească bine-primitte versurile pe care le trim publicate în revistă. Primim corespondența. O citim toată cu atenție. Fîndu prin Poșta redacției i-am cunoscut prima oară pe Gheorghe Pitul, Io Pop, Dumitru M. Ion, Adi Cusin, Io Chiriac, Emil Brumaru, Ovidiu Gheorghiu și alți tineri pe care revista noastră i-a lansat și dintre care unii și-au publicat primele volume de poezii în colecția „Lucașărul”. Dar, din multe sollicitanți, pușini aleși. Manuscrisele nu se înapoiază, iar cei care mai doreau să-și vadă măcar la „nu” repetat numele de-a lungul anilor, nu le mai putem satisface această dorință.

VIOLETA ZAMFIRESCU



Alexandra Târziu

PERLA DE CALCAR

Mă alăturasem unui grup de alpiniști, dintr-o dorință apăsătoare de a-mi părăsi orașul, profesia și întreaga autobiografie. Azinte, cel care conducea grupul, nu era prea încîntat de prezența mea (dar parcă cine ar fi fost încîntat?), acceptîndu-mă totuși împotriva celorlalți. Mergeam și taceam, unul în spatele celuilalt, asigurați în coarda groasă. Era ideal. Coliții muntelui ne rodeau tălpile; pereții împietriți, împintăți direct într-un cer fumuriu de film radiografic. Azinte mergeam în fata mea greoi, cu un calcul anume, și eu după el, ca o capră în ochiul meu de sfoară. Am reușit să mă strecur printr-o fisură osoasă, din care nu mă mai pricepeam să ies. Azinte m-a semnalizat brusc și trebuia să improviziez dintr-odată orice punct de sprijin, pentru că eu evadasem din orașul meu, în schimb mă lăsasem de bună voie legată în frînghia alpinistilor. Și asta însemna alt traseu decât acela al străzilor. Deocamdată singurul punct de sprijin era cerul. Coarda lui Azinte s-a încordat brusc ca o venă prin

care de altfel comunicam și m-a smuls din inoșeziala friții mele, anezîndu-mă unu colț vertical, anoxic, absurd, la care nu mă așteptasem. Eram pe burta cu capul în jos, încercînd să calculez distanța dintre mine și restul lumii cu avantelele ei. M-am trezit apoi din nou cu picioarele pe pămînt, între ceilalți, pe o încheietură verde, mă-tăsoasă, unde eram sigură că ne vom opri. — Continuăm' a zis Geo, cel care se afla primul în șirap. Mai târziu am aflat că nu aveam să ne oprim nicăieri. Traseul devenise dușmănos. Nu-l vedeam decât pe Azinte. Soarele se frîngea în gresia albastră, se pulveriza. Urcam din piton în piton. Azinte mă urmărea atent. Distanța dintre noi, adică frînghia care ne lega, fiind limitată, trebuia să mă armonizez cu el, cu fiecare piton în parte ca să-l pot urma. — Atenție, piatră! — Piatră! — Piatră! Semnalul se repeta săvînd înaintea bolovanului țepos ce topăia spre prăpăstii.

Ne aflam lipiți de perete cu tălpile pe o margine calcaroasă. Trebuia să alunecăm cu sîrzenie peste un pînțen coroiat, să-l îmbrățișăm chiar, indiferent de profilul lui, de golul de sub el. Celalți semnalizau. Ei trecuseră și acum ne așteptau. Azinte zicînd coarda și ochiul ei se prinsese în pitonul de sub pînțen. Se întoarse apoi spre mine. Eram încă foarte aproape unul de altul. Apoi, cu o suplețe de panteră, începu să se cașere pe coarda. Dispara în sus ca o flămă, și eu îl priveam asurid, fără prea mult entuziasm. Aveam de făcut același lucru. Se întimplă însă ca sub virful ghetei mele ceva să se rotească, un rudiment cred, o peridă din calcarul muntelui și tot extazul meu s-a dus dracului. M-am dezmeticit tot pe acolo pe undeva, apăsată într-un piton. Dumnezeu mi l-a înfipt în spate, sint sigură de asta. Sîdeam deci apăsată ca o șuncă. Azinte se oprise și el. Li lipsea frînghia pe care i-o răpiam eu prin cădere. Alunecam ușurel printre firele sintetice ale mătoului meu, de care depindeam într-o mare parte. Simțeam sub palme mușchii stîncii încordată, fibroși, găruși de varolă. Dar sub tălpi nu simțeam nimic pentru că n-aveam. Geo semnaliză de undeva din cer. El era asigurat, puteam veni, ne așteptau. Un vînt alb îmi scotea ochii, mă busea. Tocmai acum se pornise. Coarda lui Azinte începuse să cedeze, sau poate pitonul ceda. Înțelegeam asta după cum oscila el în aer. I-ar fi trebuit încă pușin timp și încă pușin coardă, să-și ajungă pînțenul, să-l îmbrățișeze. Dar coarda dintre noi încetămenise într-o extensie străduitoare. Venise sfîrșitul lumii. Am tras cu dinții lama briceagului și-am rețezat sfoara și echilibrul care ne mă ținea deasupra morții, deopotrivă, într-o preținsă amenințare și amăgire. Mă liniștisem pentru că nu mă depindeam de nimic și acum nu mă aveam nici o grijă. Se semnaliză mai departe, ceea ce mă liniștea și mai mult. Cerul avea pe el doi nori albi, apăsăți în soare la uscat. Restul gîndurilor se refereau direct la mine. Poziția mea din cui mă constrîngea spre un dispreț profund. Iaprază pe care o făcusem oferindu-i lui Azinte portia mea de viață, i se cuvenea: fusese singurul care mă acceptase din întregul grup. Eu, renunțînd la orașul meu, autobiografie etc. nu mai aveam nimic. Deci, practic, moartea mea nici nu conta, ceea ce era ideal. Tocmai de asta însă n-am murit. Cînd mori, trebuie să regreti. Și cînd trăiești, tot trebuie să regreti. Altfel nu se poate, ar însemna să te oprești.

Am fost examinată amănunțit. Azinte mi-a pansat rana din spinare. Vali bombănea nemulțumit, explicîndu-i lui Geo că ceea ce fac el nu-i treabă de fete. Dar Geo mi-a dat salam cu pine și zahăr cubic. Mai erau și doi gemeni cu fesuri roșii. Sîdeam și ei liniși și minci și mincau salam cu pine. Ne aflam pe platou, extraordinar de sus. Un nor nisipos, îmbibat cu paete, ni s-a așezat în cap. Am băgat degetul în el ca să văd ce-o să fie. Dar Azinte mi-a pus mîna la loc. Avea dreptate, eram o nepricepută. — Sint o nepricepută, i-am spus. — Nu esti. — Și dacă el spunea astfel, însemna că nu eram. Azinte stia mai multe decât mine, pentru că el, în oraș, era fizician atomist, iar aici cu totul altceva. Reușise să fie. Pe cînd eu eram exclusiv de propria-mi biografie, depusă undeva pe țărîm, ca ne-corespunzătoare, fără conținut. Orașul terminase cu mine, nu eu cu el, cum spusese la început. Azinte reușise să fie. Poate că uneori știinta devine înspăimîntătoare și de asta Azinte fugi pe platou. — Să nu te temi, i-am auzit spunîndu-mi. Muntele nu trebuie înțins, este prea frumos. Iubeste-l. Stîmnează-l. Înțelegeți? — A luat apoi în palmă o pietricică, mi-a ardat-o și-a pus-o la loc. Norul ne acoperise cu totul și eram pe altă lume. Începusem să văd, dar Geo m-a întrerupt. Din nou plecăm. Coborîm prin Hornuri, eliberați de coardă. Azinte e primul și eu după el. Stia că mă doare rana din spate și din cînd în cînd mă privea îngrijorat cu ochi de răsînd. — Ce să fac? I-am întrebăt cuprînsă de spaima coborîrii și a întregii mele vieți. — Să faci orice, dar să nu te bizui pe nimic. Jos, îți voi explica mai multe, acum urmărește-mă doar. Va trebui odată să mă înlocuiești. Înțelegeam. De asta mergeam unul în spatele altuia. Azinte îmi oferea coroana unor valori de granit. Iar eu îl urmaam prin zîmbii Hornurilor cu aceeași armonie înasunantă, continuă, pricîntătoare. Era tot ce dobindisem în viața mea: încrederea unor pietre. Și schiopătam demn prin întinericul Hornurilor, ce plinea la încheieturi în fisuri albastre de cer. Tropotul unui bolovan ne auzesete deodată. Tîmnea mă-dăva muntelui ca un blestem. Azinte m-a lipit de perete, smulgîndu-mă și îngenuchînd brusc. — În clipa aceea l-a înghitit pămîntul. Cred, tot o peridă de calcar s-a rotit sub călcîitul lui ca un glob ocular, spre alt sens. Spre care sens? Nu aceste perle erau iubite de Azinte, ocrorite de el, idolii lîngă care îngenuchia? Care este deci sensul spre care s-au rotit ele? — Tîna. Am tresărit surprînsă. Și viața și moartea te surprînd deopotrivă. Fulgere tăiau cerul cu brichuri, rîgînd și împletindu-se în pîntul muntelui. Ploaia corozia în monzi asurzitoare. Ne oprisem înăpenunchiați pe marginea hăului, cu

urechea lipită de negrul coagulat al morții. Ascultam. Ce frică ne era la toți, ne tremurau pupilele. Cînd s-a făcut liniște și furtuna s-a topit într-un celfan verzui, numai atunci, Vali, cu capul băgat în nenorocita de spîrtură, s-a apucat să sbiere. Geo s-a fixat în coarda începînd să coboare. Vali și un geamăn coborau și el. Azinte trebuia gîsit, de aceea nimic nu-l putea împiedica pe el să-l caute pînă în fundul pămîntului. Am fost trimisă la bază să anunț

total și să continue cel de aici ca mai era de continuat. Am coborît apoi mai jos, din care în ce mai jos, spre oraș. Fundulul de fluturi albaștri mă însoțeau încă. Auzeam brazil cu cuiu prin mine în respirații de tablă. — Orașul, din care crezusem că am evadat, bîzîia în dezordinea lui păvătă. Aici se afla ceea ce Azinte mi-ar fi destăinuit. De asta mă întorsesem, dar n-aveam de oferit săvîmă.



ORIZONTURI ETNOGRAFICE

Schimbarile de viziune a lumii ce apar in secolul al XX-lea sunt o necesitate a dezvoltarii civilizatiei moderne, care este o necesitate a dezvoltarii civilizatiei moderne, care este o necesitate a dezvoltarii civilizatiei moderne...

ceptii mistice primitive, am ajuns la incheierea asemănătoare lucrării de antropologie filosofică, scrisă cu două decenii în urmă, dar rămasă în manuscris.

Lucrarea recentă a lui C. I. Gullian, cadru în sine într-o activitate mult mai vastă, urmărită în lungul anilor, mulți în folclorul african, ne oferă o perspectivă asupra acestei schimbări de atitudine a omului de astăzi, față de cultura altor spații geografice. Mărturia acestor activități spirituale este, de bună seamă, folclorul, înțeles în sensul cel mai larg al cuvintului, de „enciclopedie de a tuturor popoarelor”.

Orizonturile etnografice pe care ni le deschide cercetările asupra omului și civilizației conduc la o înțelegere mai adâncă a umanității. C. I. Gullian vorbește de un „umanism popular”, negația al concepțiilor individualiste. Terenul nu se pare ferit. El definește poziția omului în viața socială, rolul lui funcțional în procesul de evoluție al culturilor: relație complexă, am zice bi-univocă, socotind omul în același timp ca produs al culturii, dar și ca producător de cultură.

Am fost impresionat cu deosebire de precizia autorului, în legătură cu atitudinea omului zis primitiv în fața lumii, negând viziunea parțială a lui Lévy-Bruhl și integrând-o în viziuni de totalitate a omului; și alte că și cu o documentare foarte bună, dar arătând deoparte caracterul unilateral al con-

ținutului său. Într-o activitate mult mai vastă, urmărită în lungul anilor, mulți în folclorul african, ne oferă o perspectivă asupra acestei schimbări de atitudine a omului de astăzi, față de cultura altor spații geografice. Mărturia acestor activități spirituale este, de bună seamă, folclorul, înțeles în sensul cel mai larg al cuvintului, de „enciclopedie de a tuturor popoarelor”.

meridiane

DRAGAN LUKIĆ

luleaua căpitanului

Undeva, pe un ocean, Valul vajmă ca o nuanță Umil vajmă căpitan I-a furat din dinți luleaua!

Și-a-ntristat corăbierii, A călăit în mare-adânci, Dar luleaua năclierii, N-a putut să-o afie încă!

Marinarul l-au lăsat În belșugul furtunii, Unii joc de ei își bat, Și o-ar fi strigat, zic unii.

Înăi bietul căpitan, Cărușii de azi, ce nezaa, Bălăucește pe ocean, Și-și mai cântă luleaua!

păreri diferite

Peste corăbii-n tremurare, Când se-arată-nolteacuna Vinărilor le pare Că-i un corb de aur luna

Iar când Ene din poveste Vime-n perne mai să-i culce Pe copil, ei cred că este Luna — corn cu miezul dulce.

Dind pe gît pescaru-o voică, Noaptea, când spre ceruri căută, Zice: Iată ce mai lotcă, Ferecată-n sur toată!

Și-n mocirla lor grăsunii, Grohăind precum li-i placul, Când zăresc felul lui Zic că-i ditama! devleacul!

Luna însă la fereastră Șade-n slava ei albastră Și ascultă și se-amuză De ce-i este dat s-auză!

ce sint datoare bunicile

Înti și-năi datoare sint să țeană Bunicile, călțanii din lină deasă! Dar plină și-n caletăle șolare Datore-să se uite ele oare?

Bunicile-s datoare toată viața Povădă să ne-o fiarbă și dulceața! Dar trebuie să dea și povești Băleților, ca-năul să-i învețe!

Bunicile-s datoare, fără larmă, Pe pruncii mici în cîntec să-i adoarmă! Dar și pe fetele ce-au prins să crească Datore sint în dans să le-nsoțască!

Bunicile să aibă, sint datoare, Bombele lăteacuna-n buzunare! Dar și să în lumina lor talagă Cînd drăcii de nepoți își rup nădragul!

Bunicile-s datoare-n vome bună, Oriind povești și glume să ne spună! Dar și să strige-așa la fetele Că și-au pierdut agrafa din coșice!

expoziții

Drepte sau înbelșugate, Ușile asfaltate Sint adeseori calete Cu desene minunate.

Fii atenți la cotitură, Nu cumva, în graba mare, Pe-un desen sau o pictură Să călcați din întâmplare!

Papagalii cu dungi groase Îcălț de Nicolae Deasupra oarecui rămase, Cîci l-a scers înția ploaie!

În românește de VICTOR TULBURE

Luigi Preti:

TINEREȚE, TINEREȚE...



„Violoncelist” (acuarela) COMAN PATRICIA, cl. I-a, Ploiești

De la primele pagini, lectura cărții mi-a amintit unul din eseurile lui Schopenhauer consacrate creației, înțercind o clasificare a creatorilor, în lozoful făcea o distincție între acei care scriu de dragul subiectului și cei care scriu de dragul scrisului. Din prima categorie fac parte creatorii cu vocație, din a doua cei care scriu dintr-un interes extraliterar. Schimbând punctul de vedere, Schopenhauer distingează alte trei categorii: cei care scriu fără să se gîndească — foarte numeroși — și care gîndesc în timp ce scriu — nici accepția nu sînt puțini — și cei care gîndesc înainte de a scrie — iar accepția sînt rari.

Lăsînd la o parte labilitatea unor asemenea categorizări, izvoarea distruvului spirit sarcastic, considerăm că Luigi Preti aparține ipuzului de creator care scrie de dragul subiectului și reflectează îndelung asupra substanței cărții. Prin aceasta am sugerat profilul scriitorului Luigi Preti și am sumit principalele calități ale romanului *Tinerete, Tinerete*. Scriitorul este un tânăr italian, în anul literaturii italiene, cîștigat orenic de istoria patriei sale, dar și a umanității, opera lui revelată de și-a arătat prave responsabilități. Creația sa este rezultatul unei mari pasiuni în care sînt topite puternice emoții umane. Scriitorul se poate numi fără rezervă, are vocația umanității, și cu această clipă totuși socrate eluzivă.

Luigi Preti și-a exprimat în cîteva rânduri concepția despre creația artistică, pledînd istoric pentru arte ca serios proiectat, cu scopul recunoașterii publice. „Am popularizat și am cultivat sint foarte bogate în vremea noastră, dar este nevoie de o împingere a romanului lor. Secula cu convingere și în scopul superior, pentru a servi mai bine, pentru a le conferi valori umane” (cf. Secolul XX, nr. II, 1988). Acest lucru îl face Luigi Preti în romanul său *Tinerete, Tinerete*, empic evocare a istoriei italiene din sursă personală a altmăsurii decenii și domeniului fasciste.

Reținerile acceptate sînt istoric puterea recupe la o operă de ficțiune, cu un fundal istoric empiric stilizat, putînd accepta orice caracterelor care sintetizează spiritul epocii. Literatura italiană — și, evident, cea mondială — în ofera suficiente exemple. Preti a ales însă cele mai dificil de a-și pașă personajele fictive într-o ambianță istorică de mare concrete. Consemnarea exactă a unui eveniment, epelarea comentarii de presă, citarea unor fragmente din discursurile dictatoriale fasciste sînt adeseori înfățișate în paginile cărții, conferînd o seriositate caldore informativă. Materialul documentar este însă încorporat într-o artizane care înălțînd asprețea, înalță-lu-l cu valoarea propriei literare.

Principalele personaje sînt tineri intelectuali care au intrat efectiv în viață în perioada în care, aurolet de victorie deplăcută de istorie împotriva Abuzului fascistului a cunoscut momentul de epocă, inducînd în eroare o parte a marilor — dar mai ales tinerii — cu mirajul unei posibile prosperități. Profund de euforia socială a momentului, usul diatze conducătorii fasciști, spre a-și atinge simpatia megalomaniilor sînt înțesate chiar o parte a marilor și a tinerilor. Sclărit în deosebit fondamental imperiositate. Conștient mentalizînd în jurul lui o mare simpatie grupelor tinerilor intelectuali, însoțind demitașez, cîntînd povădile telurice înțeleptate de spiritul polarizat. Pe măsură ce comentariul fascist dobîndea proporții terifiante, tineretul se smulgea încetul cu încetul atracției permisive a fascismului. Libertățile democratice fuseseră abolite demontial, țara intră în comunisme și penibile oportunități. Belicocitate (aportanșez împotriva Albaniei și Greciei — acordată alături de Germania nazistă în cel de al doilea război mondial). Aureola precară a imperatorului cu cămară seagră se rîpesc rapid pe cîmpurile de luptă din

Grecia sau în deserturile Africii de Nord.

Deși autorul urmărește minuțios doar aspectul intelectualității, în corul de lumini al atenției sale intră, nu rarori, și alte categorii sociale, mai ales în perioada în care spiritul antifascist fertilizează profund conștiința poporului italian. Mișcarea de rezistență împinge pe primul plan figura de muncitor și lider, mici funcționari, neguțarii — aparținînd unor orientări politice diferite — dar care au pășit în lupta anti-fascistă un tragic numitor comun.

Substanța epică se înscris în două registre — comic și tragic — interfearte continuu, dînd cărții o profundă autenticitate. Fără să șarjeze situații sau trăsături de caracter, surprinzîndu-le doar prin optica unor personaje de mentalități diferite, alături cîntînd lapidar o frîntură de discurs sau înlocuind una din glumele vremii la adresa dictatorului, scriitorul subliniază la țara ridiculă a acestor primejdii milenare gloriose de tip fascist. Comicalitatea în asamblarea din texturile de integrare a arcașilor și de înlăturare în ierarchia fascistă Tragicismul rezultă din metodică schilodire a spiritului uman oprit să se afirme în plenitudinea lui; din neferocitatea răsturnare a valorilor în condiția de viață a acestui tineret — dar nu numai a lui — căruia fascismul îi promisișe „primăverii de tinerete”, dar nu l-a oferit decît dreptul de a renunța la condiția umană.

Deși este o carte a delimitărilor de atitudine, romanul refuză tratarea li-

nară, caracteristică literaturii de tip

moralist — în sensul elevat al termenului — surprinzînd nuanțat, dar cu economie de mijloace artistice, complexitatea procesului de eliberare de sub tutela mentalității fasciste, cu fluxuri și refluxuri, eucerții și abdicări, pînd să ajungă la cristalizarea unei atitudini (Giulio, Gianni, Maruccia se împun cu precădere atenției). Unele personaje întuiesc sensul evoluției, caută să se înțereze, dar, dezorientate și reticente, nu au resursele de a opera mutațiile necesare de conștiință. Tipologia variată a personajelor conferă cărții o certă putere de seducție.

În *Tinerete, tinerete...* se spun adevăruri crude; se depun mărturi zădușitoare despre cea mai sumbră perioadă a veacului nostru, cînd spiritul uman a fost profund ultrajată; sînt dezvăluite fapte abominabile pe care, dacă documentele nu le-ar fi consumat, ar fi greu să-și imaginezi că s-au putut petrece. *Tinerete, Tinerete*, este în același timp o căldă plectoare pentru viață și demnitate: un apel la vigilență pentru ca obrazul frumos al umanității să nu mai fie sluit de excesențele fascismului; o chemare la înțelegere între popoare; o energică afirmare umanistă. *Tinerete, Tinerete*, este o carte care atrage autoritar atenția. Edițiile succesive cunoscută în Italia demonstrate elocvent largă audiență de care se bucură. Aceasta este destinul cărților care așa cum spunea Luigi Preti, „servește multumile” și „comunică valori umaniste”.

CONSTANTIN MACIUCA

Unghiuri drepte și unghiuri ascuțite în poezie T. S. ELIOT: „ȚARA PUSTIE” (II)

Marin Sorescu

Ce livres mai e și acest soarece de bibliotecă, S. Eliot? Scrisă în jurul anilor de călătorie, de treburile să răsfătești șapte rafturi pînă să dai de sursa unui vers. Noroc că autorul își divulgă el însuși la sfîrșit vovarele. Cele pe care vrea să le divulge, dar pe celelalte cine să le descopere? Într-adevăr, poemul e însoțit de un „aparat critic”. Închiziuită că Dante ar fi avut timp să-și comenteze el singur *Divina Comedie*. „Cam așa arată „Țara pustie”, fragmentele de conversație sînt introduse și ca niste citate.

Asemănăm mai înainte poemul lui Eliot cu un mozaic vechi, a cărui strălucire e dată de modul accidentat în care sînt dispuse bucățelele de marmoră și sticlă colorată. Pentru a vedea mai clar acum și marmoră să ne oprim puțin asupra „capitolului” intitulat „Predica focului”. Începe cu înmulțirea frunzelor, ca niște degete. În planza Tamisiei, o prevestire de ceață grosă, care va face cetatea „năclucă” un întreg anotimp; apoi — iară adevărată cu „trimbare de vînt rece” prin care sună „cîntănit de oase și ris gliglit din auz în auz”. Un pastel? În fond, un simplu decor schitat din clevea linii, pentru acțiunea „predicii focului”. Iar în perioada ascetă a anului care stîrșește prin contrast senzualitate. De pe ghetari nu poți predica decît contra ghetarilor. E o luptă între senzualitate și ascetism, care intră, bineînțeles, în ritualul vegetației. Mișcarea este regizată ca într-o piesă, există multe personaje, se schimbă replici, se constituie cupluri pînă și în tre murtii cu oase albite, plină și între obiecte: „Albe trupuri goale pe locul jos, jilav. Și oase aruncate într-un pod jos, uscat Zăngănite de piciorul guzganilor an de an.

străvechilor, zbricteilor legende pe întăpăritărie cotidine, solemnitate formulărilor magice pe conversația oarecare; mergînd și mai departe, și amestecînd timpurile, „măsluindu-le”, confundînd planurile. T. S. Eliot ne dă fiori de mare ară. Ne simțim dintr-o dată integrați într-o cursură a vremii, ne vine să credem că acele cule ale timpului care pot; apropi epoci foarte depărtate există. E, la urma urmei, sentimentul eternității noastre. Navigarea pe străzile Londrei și suprapusă peste lupta de la Myllae (209 î.e.n.). De aici — aluzii la primul război mondial.

E interesant de studiat aria de cultură pe care o reprezintă „Țara pustie”. Nume propriu, localități, autori celebri, rîsar printr-îndeni, multe precum cartegele corăbierilor de la Myllae unde romanii îl bat pe cartaginezi în primul război punic. Scriind, poetul și-a lăsat paza recepției la toate rugămintele din afară. Apa Lemnului (era la Lausanne), războiul prim mondial hrănit din mari neguțarii, replici din Shakespeare, versuri din Baudelaire, Dante, Verlaine, nume de străzi, descrierea unor locuri galante din cartierele londoneze — toate acestea plutesc ca niște sfîrșimături pe apele în fierbere ale poeziei. Vin din toate părțile, se freacă între ele, intră unele într-altele.

„Problema istoriei, mecanismul timpului — observă un comentator — H. J. Gardner — constituie una din marile teme ale „Țării pustii”. Niciodată un poem nu a ridicat atît de sus sensul profund al prezîntului trecutului asupra prezentului și existența sa în prezent.”

Găsit peste două mii de ani s-ar putea reconstitui după acest poem ceva din civilizația lumii. Un cîștan mai elevat pentru cercetătorul cultural decît cel de care s-a folosit Cuvier în reconstituirea sa. Fluxul inspiratiei pleacă uneori de la o firmă pentru a ajunge la mișcarea stelelor, alături de la o reminiscență literară foarte înaltă pentru a ajunge la descrierea unei firme. Cîștăniții. Tehnica asociatorilor. Sînti reperce care nu au valoare prin ele însele, ci își capătă valoarea prin iradiere (cum am văzut și la St. John Perse). „Nimic fată de nimic” (un frumos vers), vidul absolut trebuie să se „sprijine” el însuși pe ceva. Trebuie raportat la ceva. Atmosfera unoror rarefiate a poemului are nevoie uneori de astfel de jaloane pentru coagularea unui sens. Așa cred că trebuie interpretate „corpurile străine” din operă. Într-un desert — răsare deodată un colos de piatră-piramida. Cu o piramidă în mijloc, desertul are alt sens. Ti s-a părut că l-ai înțeles bine și cînd dai de piramidă trebuie să-l repari: curgi curgi ca sensul e altul decît cel

creșt. La Eliot totul e bun pentru o astfel de treabă cogitativă. Să sugă și El raportează totul la tot. Totul față de tot. „După lumina fațelor roșii pe obrazul în sudori

Pe ce te-ai măritat, dacă nu vrei copii? Vrăbăște-te, te rog, e vremea”. Să mai adăugăm versuri ca: „M-a poțit într-o frunzăcească demonică”. „Acum cînd Albert se reintoarce, fă-te un pic drăguț”, nu: „O să vrea să știe ce-al dres cu banii pe care ti l-a dat. Ca să-ți poți dînti. A făcut-o, eram fată. Să-ți l-ai scoti tot! Li l-ai pune-ți un sir frumos”. „A spus, țî-o jur, nu mai pot să te privesc”, etc.

Cîntînd toate acestea ne vom întreba dacă nu e o farsă această scriere, dacă nu cumva aveau dreptate cei care l-au denigrat, scotîndu-l pe autor din afara poeziei. Pentru că noi sîntem învîlțat și cu versul cîștos, molfu și hipotizant!

După tîcerea înghețată din grădini După agonia pe locuri de piatră După tipul și boceful reverberația Temeții și pălăntul reverberația Fulgerului de primăvară pe munții îndepărtați El care trăia, e-acum mort. Noi care trăim, murim acum. Cu puțin răbdare.”

„Aici nu e apă, dar numai stîncă Stîncă fără apă și drum nisipos Drum serpuind sau printre munți Munți de stîncă fără apă.”

„Chipurile „ursuze” care „rînjesc și mirlie” din fața unor case de chirpici, chipuri de tubetani, sporesc prădă singuratețe. Tumele n-are din ce să se coacă, nisipul nu aburește, nu-i nici măcar rouă să se facă vapori de rouă, nori din rouă ca să poată bubul măcar un pic. Totuși e nevoie de tunet în pustiu. Pentru asta se roagă Isus în grădina Ghetsemani („după lumina fațelor roșii pe obrazul în sudori”, după tîcerea înghețată din grădini), pentru asta „agonează” pe piatră pelerinii din Emaus”. Iată cîteva repere sugerate chiar de autor, dar trebuie să fim mereu atenți pentru că aceste repere se schimbă la fiecare două-trei versuri. Fluxul gândirii și al asociatilor e mutat mereu în alte locuri și pe alte planuri. Sînt acest fapt îl avem în vedere vorbind de caracterul halucinant.

„O femeie și-a împletit strîns părul lung și negru

Si-a zis strunilor melodii în suspine Si liliaci cu fete de prunc în lumina viorie Au sulerat și au bătut din arpi Si-au luncat cu capul în jos de-a lungul unui zid înnegrit

Dinstincții necesare între

„joc“ și „joc secund“

Mulți exegeți ai poeziei barbiene au tins să facă distincții între „jocul secund“ și „jocul prim“, dar majoritatea lor, mai mult sau mai puțin distinsă, s-au înțeles cu mlaștile, acuzând în esență declarată sau subteran, obiectul cercetării și nu mijloacele pauperice de investigație. Înălțurându-se sursa neobisnuită luminii, a fost mai comod să se descrie reflexele acesteia în câmpurile spirituale ale diferitelor critici. Explicarea unei surse paterne a apărut ca o viltăție, oricât de colorată, pe un clixu fotografic cotidian.

Astfel se poate explica existența unor convențe puncte de înțelegere între denigratorii și apologetii poeziei barbiene. Într-adevăr, nu credem că există o mare diferență între un Lucian Boz, care îl acuză pe Ion Barbu de magie, de alchimie, compariții prințului său poetic cu un altă din epoca barocă (1), sau un Eugen Ionescu (oricât de superior ulterior ca dramaturg), care pretindea că poezia barbiene poartă stigmatul unei „false lucidități“ și acuză „ridiculiile, meca-nicele îngâmberii de simboluri“ (2), și un exeget mai recent, de altfel erudit, care, într-un studiu elogios, îi etichetează pe Ion Barbu ca „mistic de tradiție neoplatonică“, al cărui obiectiv ar fi „extazul mistic“, și a cărui artă născă odată „un soi superior de jocă cu o convenție ale, cărei reguli implică oarecum și o „invitație la dans...“ (3).

Unii exegeți barbiene au reușit astfel să substituie „jocului secund“, mitul „jocului“ de savant „împlerile“ de forme, de arăbescuri, reflexe și unde barbiene în prefața editorilor lui Ion Barbu, Al. Rosetti și Liviu Călin, la recenta editie a Jocului secund: „Actul poetic e înteles... ea o desfășurare intelectuală, desprinsă de realitatea imediată, iar un fapt care nu poate fi conștientat este acela că Ion Barbu rămâne și de rindul acesta înzestrat cu aceeași emotivitate, cenzurată de o rațiune severă, deprinsă cu exerci-

tiul pitagoreic sau cu dezlegarea celor mai complicate ecuații. Viața trecută prin filtre succesive răbăte și aici cu accente calificate, de meloepice (s.m.).

Principiul unificator al celulelor constitutive ale universului barbian, nu se pare a fi sinteza intelect-efect, sinteza om de știință-poet efectuată într-un orizont abordabil cu mari dificultăți, ce sînt însă structurale, și nu exterioare.

Evoluția poeziei lui Ion Barbu urmărește îndeaproape evoluția personală a poetului-matematician. Apariția volumului *Joc secund* aproape simultan cu luarea doctoratului în matematică nu constituie un moment semnificativ. Pornit de la abstracția matematică, Ion Barbu are revelația lumii afectului, care domină producția sa poetică de început. Este o fază ce neagă, într-un anumit sens, faza cereștilor pure de specialitate. Intelectul se va uni pe deplin cu afectul într-un echilibru armonios și dinamic doar în etapa *Jocului secund*, ce extrage esența fazelor precedente.

Evoluția intelect-afect spiri: (=intelect-afect). În toată complexitatea sa contradictorie, este deseori mărturisită de Ion Barbu, în *Vegaia lui Roderick Usher*, în *Umanăria sau în Rămășiile pentru năstire necesare*, procesul prin de meandre spre esențele spirituale fiind deseori mărturisit în accente tragice: „O, select Intelect Năstă n-am sărbătorit...“ (*Rămășiile pentru năstire necesare*).

Matematicianul Dan Barbilian, savant de prestigiu mondial, prin conținutul și rafinamentul raționamentelor axiomatice sau inductive, ajunge la o convingere intimă, solid fundamentată pe erudite științifice și bogată creație originală, asupra puterii și limitelor cunoașterii pur raționale, exclusiv prin logică. Intelectul „pur“ neunit cu lumea înfinit de complexă a sensibilității, „neumanizat“ deci, este searbăd și înghețat, neotimic în imbrățișarea omului în ansamblul prezentei sale în lume. Pe de altă parte, abordarea tradițională a afectului, arată, a esenței umane, este și ea nesatisfăcătoare, prin ambiguitatea structurală introdusă de afect, în contrast și, într-un anumit sens, în inferioritate față de precizia cunoașterii

științifice, care însă, la rindul ei, se realizează pe seama micșorării considerabile a razei de acțiune în descrierea lumii. Există aici o contradicție deosebită la rindul individual uman, semnificativ în limbaj metaforic și Blaga: „...E noaptea, dar ochii mi s-au obișnuit cu întunericul, văd la departări mari, văg — ce-i drept — dar totuși văd. Mi-aprind un muc de lumânare, deodată văd limpede la doi pași, dar mai departe nimic...“ (5).

Necesitatea opțiunii, pentru realizarea unei creații rezistente individuale, fie în știință, fie în artă, și-a pus-o desigur, în toată acuitatea ei, matematicianul Dan Barbilian. Și opțiunea a fost făcută. Pentru sinteză. Pentru realizarea miticului „unui“ a intelectului și sensibilității. A fost opțiunea unui spirit renașterist, alt de rar în timpurile moderne, săvârșită cu deplina luciditate a necesității unor elemente titanice demurgice pentru împănarea cîntecului „ascuns“, cum zădărește marea Meduză cînt plimbă sub clopotele verzi“. Cme contemplantă perfectă armonie, „olimpiană“, a *Jocului secund* sau soliditatea operelor matematice barbiene, cu greu și-ar putea imagina misturarea și continua pedalară între știință și artă, soldată cu cucerirea treptată, anevoioasă a printr-un de trecere, de conciliere între cunoașterea științifică și cea artistică. De aceea credem că este imposibilă discutarea operelor poetice barbiene, deconșiderînd rolul constituitiv al unui mod de gândire matematic și al unei sensibilități, structurate geometric prin predispoziții formale și temperamente rezistente. Dacă însă, în opera matematică barbiene credem că va aduce amănunte revelatoare în privința construcțiilor metaforice de termeni științifici.

Treptele evoluției poeziei barbiene, scoțite ca fundul complex deparat de unii exegeți, apar astfel conștientizate într-un tot armonios, contradictoriu între diferitele etape fiind de ordinul dialectic, ducînd spre sinteză, iar aparent paradoxale coexistențe din poezia lui Ion Barbu între știință și poezie. Într-o asemenea abordare, înțelegem că între spiritul barbian și rațiunea matematică universală, între conștință și întransigență demurgică și pe deplin înțelegibile, chiar necesare.

Este demn de observat că, în general, ecuația evoluției intime a unui creator este diferită de cea discutată: de la afect, la intelect, urmînd eventual sinteză. Există o evoluție firească de la nebulozitatea afectivă, organică, la luciditatea intelectuală ce presupune rafinarea, distilarea, cunoașterea organizată. Este evoluția pe care, de altfel, Ion Barbu o descrie în *Rămășiile pentru năstire necesare* („Rota inimii“, Mercur, „roata capului“, „Rota Soarelui“ / Marelui“).

Faptul că evoluția lui Ion Barbu a fost net distinctă, eî pornind de la matematică, de la cultura geometriei și algebrei axiomatice, de la intelect, deci, trecînd apoi prin faza vitalistă, vîrșită, a forțelor afective descătusate din primele sale poeme și ajungînd în final, prin negarea ambelor etape anterioare, în domeniul său, cum al său, în universul *Jocului secund*, relevă o cauză esențială a imeditului total al sintezei barbiene și, implicit, a superiorității universului spiritual al lui Ion Barbu față de cel al altor mari artiști din aceeași perioadă, respectiv, familie spirituală.

Astfel, Ion Barbu este adine înrudit subteran cu Mallarmé. Îi apropie tînderea necurmată, afectivă și intelectuală, spre esență, savanta și densa organizare a expresiilor lingvistice ca „noi realizează misticul, misticul realizează ideile, ca realitate rarefiate, de ordinul doi“, pîrînd a avea o existență mai „reală“ decît obiectele familiare, constituite de unii lumi a sufletului armonios structurată, cu infinite reflexe și ecouri, suficientă sîși. Dar lumea lui Mallarmé este o lume preponderent a cuvintului, opera de artă fiind concepută ca o stare de existență a limbajului. Unul dintre cei mai avizați comentatori ai lui Mallarmé, Charles Mauron, menționează explicit această caracteristică definitorie: „...altes pour Mallarmé signifie «parole», mais douée d'un pouvoir magique, évocatoire, rajouissant, et même créateur, comme le verbe religieux...“ L'oeuvre d'art, cet être de langage apparaît ainsi sous l'angle affectif comme un objet de communion. Sa fonction propre semble de protéger la vie psychique contre le désespoir qu'entraîne la connaissance de la destruction: passage au monde solitaire (6).

La Ion Barbu înțîmim, dimpotrivă, un optimism structural, desigur cu greu transparent, care își extrage vitalitatea din atitudinea immanent rațională a omului de știință, posesor al unor mijloace de investigație care îi permit să pătrundă adine și neambigu în structura lumii, precum și din configurația „spatului“ spiritual și geografic în care și-a desfășurat viața. Ca o consecință, limbajul barbian are o marează esențială, nefiind un scop în sine.

Ion Barbu crede în puterea cunoașterii umane, această credință concretizîndu-se, în toată complexitatea ei,

în deosebit de interesantul mit al Soarelui, mit central în cosmologia barbiene, eî semnificînd plenitudinea cunoașterii, sinteza unificatoare și re-velatoare a misterelor lumii. „Pe inimă la vîrșă vîltoare / Ca șarpele pe muzic înnotat / Rott de două ori la mărul Soare / În minutare-aprins, și încrestat“ („Increstat“), sau „La Soarele sfînt / Egar-arec cînt / O rîndărită spiri / Sîntus / Fruct de lîră, / Capăt paralogic / Leagăn mitologic...“ (Uveden-rod).

La un creator de complexitate și înălțimea spirituală a lui Ion Barbu, „jocul secund“ nu este și nici nu poate să fie un „joc“ detasat de viață, de marile probleme existențiale, un „joc“ pentru desfășurarea intelectuală, cu un caracter magic, cabalist.

„Misticismul“ lui Ion Barbu poartă inevitabil pecetea deciziei realizate, astfel încît etichetarea de „neoplatonician“ nu poate fi decît simplificatoare și deformantă. Sentimentul „mistic“ barbian, reflectînd o anumită atitudine spirituală în fata universului, nu se pare a fi apropiat de ceea ce Einstein numea „religiozitate cosmică“, stare psihică reflectată în gîndirea lui Democrit, Spinoza și a lui Einstein însuși: „...L'individu ressent... le caractère sublime et l'ordre admirable qui se manifestent dans la nature ainsi que dans la monde de la pensée. L'existence individuelle lui donne l'impression d'une prison et il veut vivre en possédant la plénitude de tout ce qui est, dans toute son unité et son sens profunde...“ (7).

Întîlnirea afectivității barbiene cu sensibilitatea mărturisită și deseori relevată a lui Einstein, într-o concepție despre lume analog structurată, este deosebit de semnificativă în privința rolului necesar al unei formații raționaliste în abordarea științifică a complexității fenomenelor lumii.

Se poate vorbi astfel de o cosmologie barbiene, cu totul singulară în poezia românească și cu drept de afirmare valorică suverană în poezia universală.

BASARAB NICOLESCU

- (1) Lucian Boz, *Cartea cu poezii*, ed. „Cartea Românească“, 1937.
- (2) Eugen Ionescu, *Ns. ed. „Cartea Românească“, 1937.*
- (3) Al. Paleologu, *Introducere în poezia lui Ion Barbu. Viața românească*, nr. 1, 1967.
- (4) Al. Rosetti și Liviu Călin, *Cuvînt înainte la volumul Joc secund de Ion Barbu*, Editura pentru literatură, 1966.
- (5) Lucian Blaga, *Pietre pentru templei meta*, ed. „Cartea Românească“, 1968.
- (6) Charles Mauron, *Mallarmé par lui-même*, Editions du Seuil, 1964.
- (7) Albert Einstein, *Comment je vois le monde*, Ernest Flammarion editeur, 1934.



Cooperativele de consum CUMPĂRA în orice cantitate, CU PLATA PE LOC prin:

- toate magazinele care desfac produse alimentare;
- centrele speciale de achiziții de sticle și borcane;
- achizitori autorizați care se prezintă la domiciliu.

IMPORTANT: se cumpără borcane și sticle goale atît de la POPULAȚIE cit și de la INSTITUȚII SAU ÎNTRERPRINDERI (spitale, creșe, cantine etc.).

O.S.T.A.
Sala Palatului Republicii Socialiste România
15, 16, 17 și 18 iunie 1967,
ora 20
4 SPECTACOLE
EXTRAORDINARE

prezentate de celebrul mim
MARCEL MARCEAU
(Franța)
Biletele se vînd la casa
O.S.T.A., Calea Victoriei, 68-70,
tel. 13.53.75. Abonații au bilete rezervate la primul spectacol.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA



EXCURSII
CALATORII
CU MOTORETA
CARPATI
— viteza maximă: 55 km. pe oră.
— PREȚ: 4 190 lei.
— consum maximă: cca. 2 ltr. la sută km.
— Nu este obligatorie purtarea căștii de protecție.
— încărcătură utilă: 2 persoane (145 kg.)

Se pot procura și cu PLATA ÎN RATE de la MAGAZINELE COOPERATIVELOR DE CONSUM

CONSTANTIN VIȘAN

Pe marginea unei pagini de poezie

De curînd, într-o călătorie de studii întreprinsă în Franța, îi asigurăm pe interlocutorii mei, admirativi la adresa unor valori ale poeziei noastre contemporane tinere, de creșterea și ramificarea neîntreruptă a filonului liric românesc în aleea „jocului“, dar totuși „joc“ (eventual, chiar, „jocă...“) Odată înlăturat conținutul, orice speculație poate căpăta dreptul de plauzibilitate.

Este, de aceea, reconfortant a afla o sondare echilibrată a universului barbian în prefața editorilor lui Ion Barbu, Al. Rosetti și Liviu Călin, la recenta editie a *Jocului secund*: „Actul poetic e înteles... ea o desfășurare intelectuală, desprinsă de realitatea imediată, iar un fapt care nu poate fi conștientat este acela că Ion Barbu rămâne și de rindul acesta înzestrat cu aceeași emotivitate, cenzurată de o rațiune severă, deprinsă cu exerci-

tiul pitagoreic sau cu dezlegarea celor mai complicate ecuații. Viața trecută prin filtre succesive răbăte și aici cu accente calificate, de meloepice (s.m.).

Principiul unificator al celulelor constitutive ale universului barbian, nu se pare a fi sinteza intelect-efect, sinteza om de știință-poet efectuată într-un orizont abordabil cu mari dificultăți, ce sînt însă structurale, și nu exterioare.

Evoluția poeziei lui Ion Barbu urmărește îndeaproape evoluția personală a poetului-matematician. Apariția volumului *Joc secund* aproape simultan cu luarea doctoratului în matematică nu constituie un moment semnificativ. Pornit de la abstracția matematică, Ion Barbu are revelația lumii afectului, care domină producția sa poetică de început. Este o fază ce neagă, într-un anumit sens, faza cereștilor pure de specialitate. Intelectul se va uni pe deplin cu afectul într-un echilibru armonios și dinamic doar în etapa *Jocului secund*, ce extrage esența fazelor precedente.

Evoluția intelect-afect spiri: (=intelect-afect). În toată complexitatea sa contradictorie, este deseori mărturisită de Ion Barbu, în *Vegaia lui Roderick Usher*, în *Umanăria sau în Rămășiile pentru năstire necesare*, procesul prin de meandre spre esențele spirituale fiind deseori mărturisit în accente tragice: „O, select Intelect Năstă n-am sărbătorit...“ (*Rămășiile pentru năstire necesare*).

Matematicianul Dan Barbilian, savant de prestigiu mondial, prin conținutul și rafinamentul raționamentelor axiomatice sau inductive, ajunge la o convingere intimă, solid fundamentată pe erudite științifice și bogată creație originală, asupra puterii și limitelor cunoașterii pur raționale, exclusiv prin logică. Intelectul „pur“ neunit cu lumea înfinit de complexă a sensibilității, „neumanizat“ deci, este searbăd și înghețat, neotimic în imbrățișarea omului în ansamblul prezentei sale în lume. Pe de altă parte, abordarea tradițională a afectului, arată, a esenței umane, este și ea nesatisfăcătoare, prin ambiguitatea structurală introdusă de afect, în contrast și, într-un anumit sens, în inferioritate față de precizia cunoașterii

interesant că Grigore Albu care tîncește pară după o nouă organizare a poeziei sale (vezi *M-amușă din fract*), o cauză prin confundarea în alt aspect al tradiției. Eî face acum un vers vol: aspru, greu, înmî dînt-un fel de îndărătnicie anti-muzicală, cu scopul de a evita facilitățile unei seonrități goale. Aceasta pare a fi însă simbolul unei noi rigori în creația lui plină pînă acum de natură mișcare și culori. Influența maestrului Mirabilis seamănă se simte rîndică în poezii tinere. Astfel, din tradiție se coboară și versificația clasică, în strofe măsurate, ca și ritmul cel mai interiorizat, aparent neruzical: sau chiar anti-muzical.

Monica Pillat: da poeziei sale o vibrație atît de discretă, de plante fine, încît abia percepi varietatea producția a versului, care sugerează aspritate neconștință și neconștință nelimpidă, vise ale copilăriei rămase în urmă, cădăr: simlăne în conștință nu semnifică eî apropiată eî în absolutul de care nu ne putem sătura (*Simlăne de-aștea mîi de ani*). O istorie de dragoste (*Legendă*) e scrisă cu emotie.

ce o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

În vreme ce la Monica Pillat lumea e încă nediferențiată, o pîmă fină, străvezie, înceară ca apa, fără pondere pară, a primăverii, la Elisabeta Camilă Ișanos poezia e grea de imagini, subante de vinuri grele, de amiezii și amuzicii bogă aurite, surprinzătoare pentru vîrșă eî tînră, lerburi, franze ude, serpi, buturugi, fac un univers puternic, cu elemente grele, tătîl resimțite. În cosmosul Elisabetei Ișanos, zădîle sînt bine auzite, se rotește în lumea un conștință mare și semnifică eî apropiată eî în absolutul de care nu ne putem sătura (*Simlăne de-aștea mîi de ani*). O istorie de dragoste (*Legendă*) e scrisă cu emotie.

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

În vreme ce la Monica Pillat lumea e încă nediferențiată, o pîmă fină, străvezie, înceară ca apa, fără pondere pară, a primăverii, la Elisabeta Camilă Ișanos poezia e grea de imagini, subante de vinuri grele, de amiezii și amuzicii bogă aurite, surprinzătoare pentru vîrșă eî tînră, lerburi, franze ude, serpi, buturugi, fac un univers puternic, cu elemente grele, tătîl resimțite. În cosmosul Elisabetei Ișanos, zădîle sînt bine auzite, se rotește în lumea un conștință mare și semnifică eî apropiată eî în absolutul de care nu ne putem sătura (*Simlăne de-aștea mîi de ani*). O istorie de dragoste (*Legendă*) e scrisă cu emotie.

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

În vreme ce la Monica Pillat lumea e încă nediferențiată, o pîmă fină, străvezie, înceară ca apa, fără pondere pară, a primăverii, la Elisabeta Camilă Ișanos poezia e grea de imagini, subante de vinuri grele, de amiezii și amuzicii bogă aurite, surprinzătoare pentru vîrșă eî tînră, lerburi, franze ude, serpi, buturugi, fac un univers puternic, cu elemente grele, tătîl resimțite. În cosmosul Elisabetei Ișanos, zădîle sînt bine auzite, se rotește în lumea un conștință mare și semnifică eî apropiată eî în absolutul de care nu ne putem sătura (*Simlăne de-aștea mîi de ani*). O istorie de dragoste (*Legendă*) e scrisă cu emotie.

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

În vreme ce la Monica Pillat lumea e încă nediferențiată, o pîmă fină, străvezie, înceară ca apa, fără pondere pară, a primăverii, la Elisabeta Camilă Ișanos poezia e grea de imagini, subante de vinuri grele, de amiezii și amuzicii bogă aurite, surprinzătoare pentru vîrșă eî tînră, lerburi, franze ude, serpi, buturugi, fac un univers puternic, cu elemente grele, tătîl resimțite. În cosmosul Elisabetei Ișanos, zădîle sînt bine auzite, se rotește în lumea un conștință mare și semnifică eî apropiată eî în absolutul de care nu ne putem sătura (*Simlăne de-aștea mîi de ani*). O istorie de dragoste (*Legendă*) e scrisă cu emotie.

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

În vreme ce la Monica Pillat lumea e încă nediferențiată, o pîmă fină, străvezie, înceară ca apa, fără pondere pară, a primăverii, la Elisabeta Camilă Ișanos poezia e grea de imagini, subante de vinuri grele, de amiezii și amuzicii bogă aurite, surprinzătoare pentru vîrșă eî tînră, lerburi, franze ude, serpi, buturugi, fac un univers puternic, cu elemente grele, tătîl resimțite. În cosmosul Elisabetei Ișanos, zădîle sînt bine auzite, se rotește în lumea un conștință mare și semnifică eî apropiată eî în absolutul de care nu ne putem sătura (*Simlăne de-aștea mîi de ani*). O istorie de dragoste (*Legendă*) e scrisă cu emotie.

Elisabeta Ișanos e de pămînt și foc, cu o exaltare care afectează însăși esența timpului și universalul, permeat de dragoste. Spaima, ameteala inefabilă a primei iubiri, deschide perspective adînci interioare poeziei care transpărează sentimentul coplescitor pentru aerianul eî suflet de eî îndrăgostit, într-un murmur fluid. Cuvintele, abia rostite se înfloare în magii săvîrșite cu puritate adolescentină (*Prezimirie și Un der atît de-adine*).

CONSTANTIN VIȘAN

